

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 2000

■ Μία παρουσίαση του πρώτου ελληνικού ηλεκτρονικού βιβλιογραφικού οδηγού (*)

Πρόκειται σύντομα να κυκλοφορήσει η πέμπτη έκδοση της ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ 2000, η οποία θα περιέχει αρκετά περισσότερα βιβλία από την προηγούμενη έκδοση αλλά και

αρκετές καινοτομίες στην παρουσίαση και αναζήτηση των βιβλίων.

Η ανάπτυξη του ηλεκτρονικού αυτού οδηγού ξεκίνησε το 1989, όταν η ΕΛΕΑ ΕΠΕ αποφάσισε να ασχοληθεί πιο έντονα με την δημιουργία Ηλεκτρονικών Βάσεων Πληροφοριών με τελικό στόχο τη διακίνησή τους σε δίσκους CD (COMPACT DISCS).

Στόχος του έργου ήταν και είναι η καταγραφή όλων των βιβλίων, που κυκλοφορούν από έλληνες εκδότες στην ελληνική γλώσσα. Με τη λέξη "κυκλοφορούν" εννοούνται τα βιβλία, που μπορεί κάποιος να παραγγείλει στον εκδότη τους και τα οποία επομένως βρίσκονται σε σχετικούς τιμοκαταλόγους εκδοτών ή διανομέων τους.

Σαν πρότυπο πάρθηκαν από την αρχή ξένοι αντίστοιχοι οδηγοί, που κυκλοφορούν με το όνομα BOOKS IN PRINT και υπάρχουν σήμερα για την αγγλική, τη γαλλική, τη γερμανική, την ιταλική, την ισπανική (ίσως και για άλλες) βιβλιογραφίες. Αυτοί οι οδηγοί κυκλοφορούν από χρόνια σε δίσκους CD.

Όπως όλοι αυτοί οι οδηγοί έτσι και η ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 2000 περιέχει τις απαραίτητες πληροφορίες για κάθε βιβλίο μεταξύ των οποίων φυσικά τα στοιχεία του εκδότη, συγγραφέα, και μεταφραστή του.

Η ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 2000 όμως περιέχει επιπλέον και πληροφορίες για τα βιβλιοπωλεία και τις βιβλιοθήκες της χώρας όσο πλήρεις είναι δυνατό.

Πριν προχωρήσει κανείς σε περισσότερες λεπτομέρειες είναι χρήσιμο να λεχθεί εδώ ποιοί είναι οι αγοραστές, για τους οποίους σχεδιάστηκε το προϊόν.

Μια γενική απάντηση θα μπορούσε να είναι "όλοι όσοι ενδιαφέρονται για το βιβλίο και την κυκλοφορία του για οποιονδήποτε λόγο", γιατί πραγματικά η ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 2000 δίνει εύκολα και γρήγορα απαντήσεις σε μια πληθώρα ερωτημάτων, που οποιοσδήποτε μπορεί να θέσει για οποιαδήποτε βιβλία ή οποιαδήποτε ομάδα βιβλίων.

Εν τούτοις θα ήταν δυνατόν να αναφερθούν μερικοί πιο συγκεκριμένοι στόχοι.

Οι βιβλιοπώλες είναι η πρώτη κατηγορία αγοραστών απο πλευράς ενδιαφέροντος αφού πωλούν και αγοράζουν βιβλία και επομένως θέλουν να γνωρίζουν για κάθε βιβλίο την τιμή και τον εκδότη του κατ' ελάχιστον. Επίσης οι ίδιοι χρειάζεται να απαντούν σε ερωτήσεις πελατών τους της μορφής:

Υπάρχει το βιβλίο.....;

Υπάρχουν βιβλία για το θέμα.....;

Ποιά βιβλία του συγγραφέα.....κυκλοφορούν;

Ποιά βιβλία του μεταφραστή.....κυκλοφορούν;

κλπ. κλπ.

Για τους βιβλιοπώλες η ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 2000 είναι ένα ιδανικό εργαλείο, γιατί τους επιτρέπει να κάνουν γρήγορες αναζητήσεις με στόχο την παραγγελία βιβλίων και παράλληλα να εξυπηρετούν τους βιβλιόφιλους της περιοχής τους.

Ο εναλλακτικός τρόπος για την ίδια εργασία είναι να διατηρούν αρχείο των 600 περίπου εκδοτικών οίκων, που υπάρχουν σήμερα και να έχουν την ικανότητα να ψάχνουν μέσα σ' αυτούς, πράγμα που ως γνωστόν κανείς δεν κάνει, γιατί είναι πρακτικά αδύνατον (ακόμη και αν έπαιρναν τακτικά τους τιμοκαταλόγους απο τους εκδότες, πράγμα που για διάφορους λόγους δεν συμβαίνει).

Βέβαια το θέμα είναι κατά πόσο τα βιβλιοπωλεία έχουν ηλεκτρονικούς υπολογιστές για να χρησιμοποιήσουν την ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 2000. Σήμερα είναι γνωστό ότι αρκετά βιβλιοπωλεία έχουν υπολογιστή ενώ λόγω της επιβολής της χρήσεως ταμειακής μηχανής τα πιο πολλά σκέπτονται να αποκτήσουν υπολογιστή σύντομα. Επομένως υπάρχει η βάση για τη χρήση της ηλεκτρονικής βιβλιογραφίας.

Δεύτερος παράλληλος "στόχος" για την προώθηση της ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ 2000 είναι οι εκδότες επειδή τις πιο πολλές φορές είναι οι ίδιοι και βιβλιοπώλες αλλά και επειδή αυτοί πρέπει να γνωρίζουν πιο πολύ από κάθε άλλον τα βιβλία, που κυκλοφορούν και όλες τις σχετικές πληροφορίες για τους μεταφραστές, τους εικονογράφους, τους συγγραφείς κ.λπ.

Εδώ πρέπει να σημειωθεί, ότι χάρις στη βοήθεια των εκπροσώπων των ενώσεων:

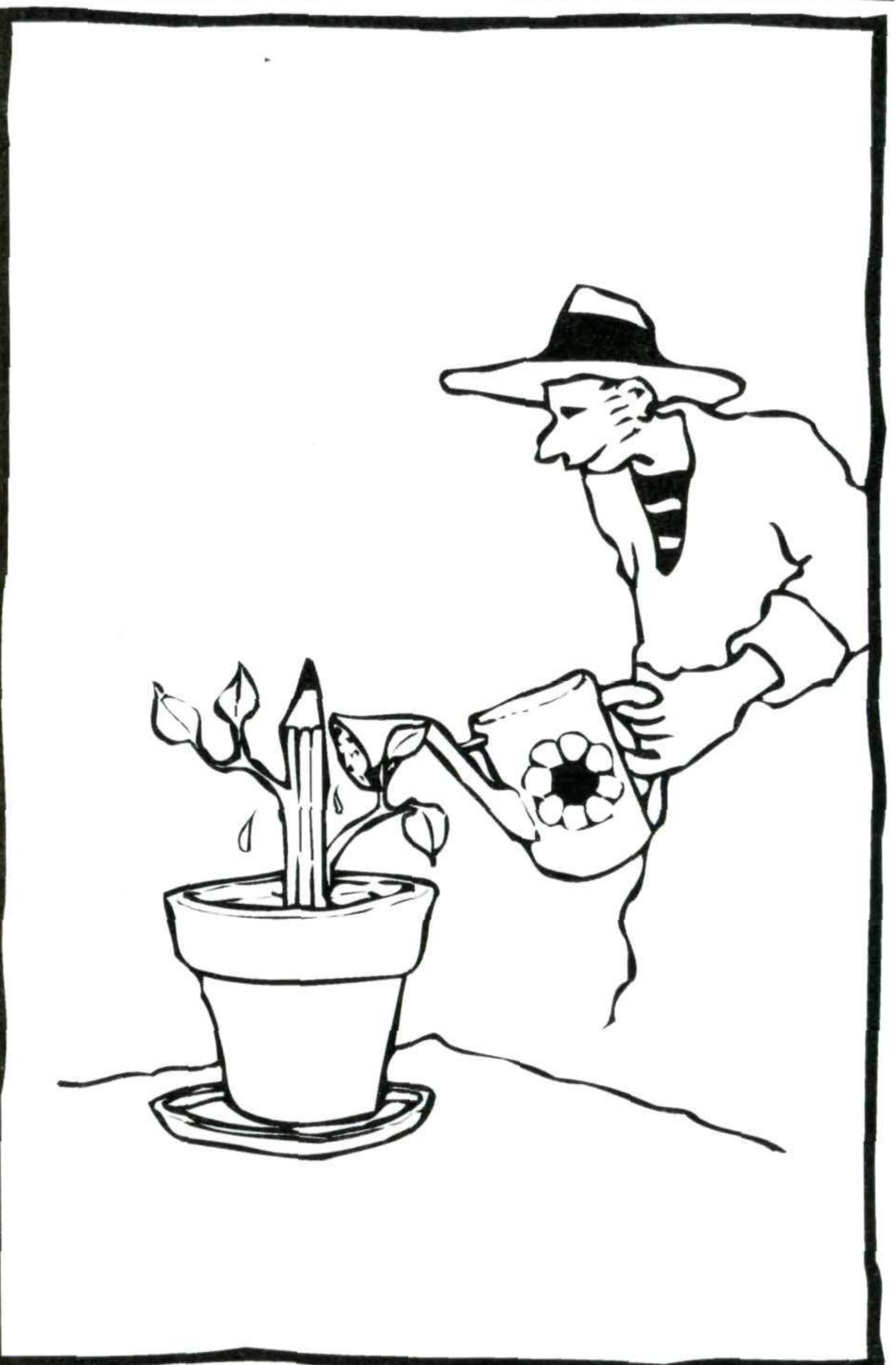
- Εταιρείας Ελλήνων Λογοτεχνών
- Εταιρείας Συγγραφέων
- Εθνικής Εταιρείας Ελλήνων Λογοτεχνών
- Εταιρείας Μεταφραστών Λογοτεχνίας

Η ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 2000 περιέχει λεπτομερικά στοιχεία για τους συγγραφείς και μεταφραστές που είναι μέλη τους (διεύθυνση και τηλέφωνο).

Εξάλλου οι εκδότες μπορούν να χρησιμοποιήσουν και τη δυνατότητα να τυπώνουν ετικέτες για τα βιβλιοπωλεία και τις βιβλιοθήκες όλης της χώρας ή κάποιας περιοχής προκειμένου να στείλουν καταλόγους τους.

Τρίτος "στόχος" για τη ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 2000 είναι φυσικά οι βιβλιοθήκες στο μέτρο που έχουν υπολογιστή και στο βαθμό, που οι βιβλιοθηκάριοι επιλέγουν οι ίδιοι τα βιβλία, που παραγγέλνουν.

Για τις βιβλιοθήκες όμως, που χρησιμοποιούν την ηλεκτρονική βιβλιογραφία υπάρχει και η δυνατότητα παροχής μιας πρόσθετης υπηρε-

Του Δημήτρη Χαντζόπουλου

Α.Π. Δ.Μ.Χ.

Τα σκίτσα δημοσιεύτηκαν στην εφ. "ΤΑ ΝΕΑ", 24-3-89

σίας στους αναγνώστες τους. Μπορούν δηλαδή να δίνουν σ' αυτούς πληροφορίες για βιβλία, που δεν έχουν αλλά θα ήθελαν, αυτοί οι ίδιοι, να αγοράσουν. Αυτή η δυνατότητα θα μπορούσε να συγκεντρώνει στο χώρο της βιβλιοθήκης καθηγητές των σχολείων της περιφέρειάς της, που θα αναζητούσαν βιβλία για να τα συστήσουν στους μαθητές τους για κάποια εργασία ή επιστήμονες που θα έψαχναν βιβλιογραφία για κάποια μελέτη τους κ.λπ.

Ας δούμε όμως τώρα τη δομή των πληροφοριών που περιέχει η ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 2000.

Αυτές είναι καταναμημένες σε 9 βασικά αρχεία, που συνδέονται μεταξύ τους σε σχέση με το κεντρικό αρχείο, που είναι το αρχείο των βιβλίων. Τα υπόλοιπα αρχεία είναι:

- Των εκδοτών
- Των συγγραφέων
- Των μεταφραστών
- Των επιμελητών
- Των εικονογράφων
- Των βιβλιοπωλείων
- Των διανομέων
- Των βιβλιοθηκών

Η καρτέλα του καθ' ενός εκδότη (όπως και η αντίστοιχη των υπόλοιπων μελών των παραπάνω κατηγοριών) περιέχει εκτός από το όνομα και πληροφορίες για τη διεύθυνση, το τηλέφωνο, τον αριθμό τηλεομοιοτύπου τους.

Η καρτέλα τώρα του βιβλίου είναι πολύ αναλυτική αφού περιέχει εκτός από τον τίτλο και τα στοιχεία για τον εκδότη, συγγραφέα, μεταφραστή, εικονογράφο, επιμελητή του βιβλίου και ακόμη το ISBN και τον κωδικό του εκδότη για το βιβλίο (αν υπάρχει). Επίσης στην καρτέλα του κάθε βιβλίου περιέχονται η αξία (χαρτοδέτου και δερματοδέτου), τον αριθμό έκδοσης, τον αριθμό τόμων, η χρονολογία της παρούσας έκδοσης, ο αριθμός σελίδων, καθώς και στοιχεία για το σχήμα, το χαρτί του εξωφύλλου και των εσωτερικών φύλλων, την εικονογράφιση, το είδος εκτύπωσης και το είδος στοιχειοθεσίας.

Είναι αλήθεια βέβαια, ότι οι πληροφορίες για τα πέντε τελευταία στοιχεία είναι δύσκολο να προσδιοριστούν και γι' αυτό δεν περιέχονται ακόμη για τα περισσότερα βιβλία.

Πιο σημαντικές όμως από τις παραπάνω πληροφορίες είναι εκείνες που αναφέρονται στις ακόλουθες πρόσθετες πληροφορίες:

- Κατηγορία βιβλίου (είδος)
- Υποκατηγορία βιβλίου (θέμα)
- Λέξεις κλειδιά (Κεντρικό θέμα)
- Ηλικία αναγνωστών

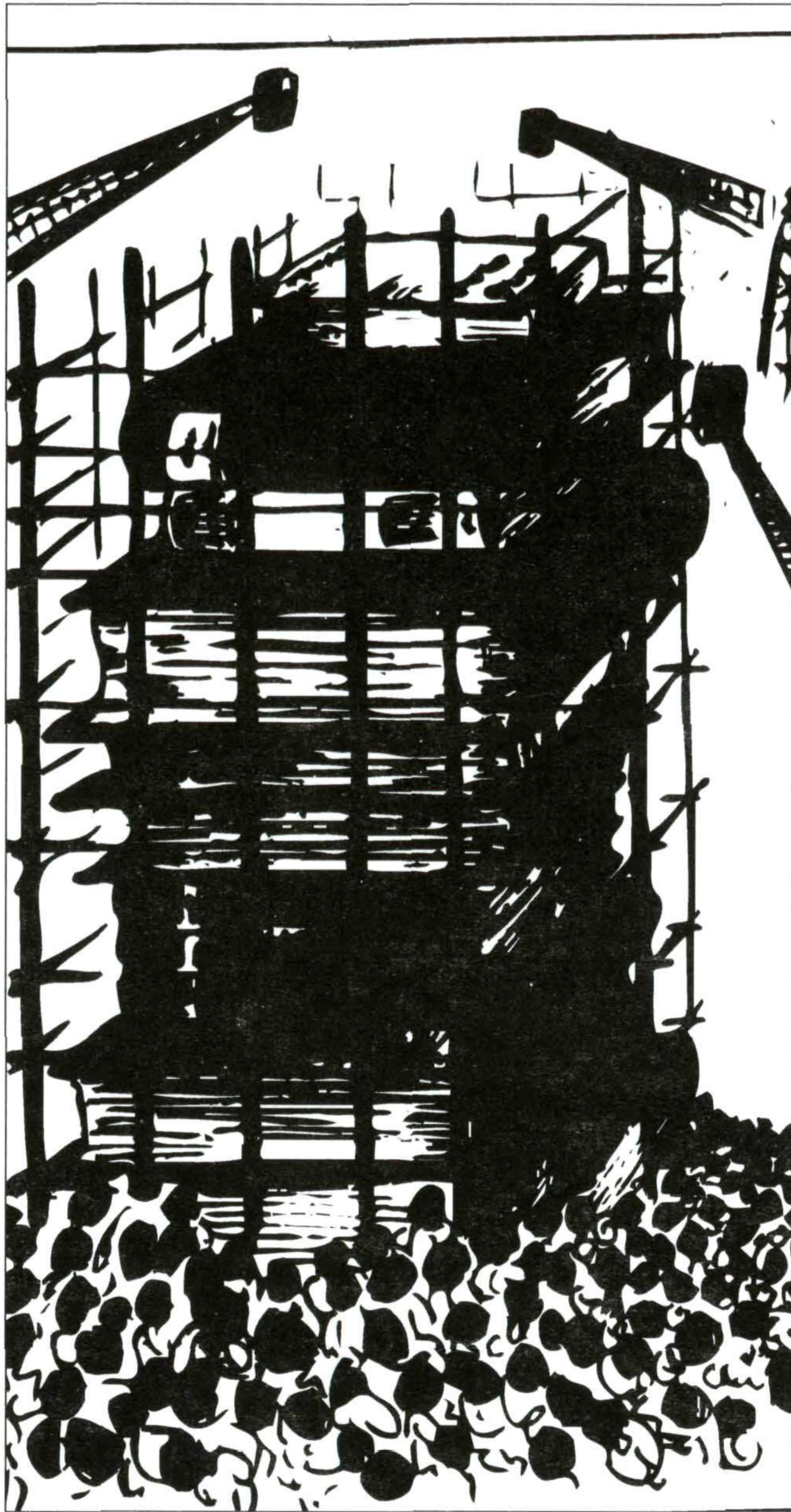
Απ' αυτές τις πληροφορίες δεν έχουν εισαχθεί ακόμη, αυτές που αναφέρονται στο κεντρικό θέμα (λέξεις κλειδιά), που θα είναι μέρος της έβδομης έκδοσης (που θα διατίθεται και σε CD από την 1.4.93).

Βασικό πρόβλημα στην ανάπτυξη του έργου υπήρξε η κωδικοποίηση, που θα χρησιμοποιούταν για την κατηγορία και υποκατηγορία κάθε βιβλίου. Η αρχική σκέψη ήταν να ακολουθηθεί το Δεκαδικό Σύστημα Ταξινόμησης DEWEY, που είναι γνωστό σ' αυτούς, που έχουν σπουδάσει βιβλιοθηκονομία.

Εν τούτοις στην προκαταρκτική έρευνα, που έγινε αναλύοντας τους τιμοκαταλόγους των εκδοτών αλλά και συζητώντας με εκδότες και βι-

βλιοπώλες διαπιστώθηκε, ότι αυτή η ταξινόμηση δεν θα εξυπηρετούσε τελικά το γενικό αμύητο περί την βιβλιογραφία κοινό.

Αυτό γιατί οι τιμοκατάλογοι των εκδοτών χρησιμοποιούν ένα τρόπο ταξινόμησης, που χωρίς

να είναι εντελώς κοινός σε όλους, είναι γνωστός στους βιβλιοπώλες και τους αναγνώστες, που χρησιμοποιούν τους καταλόγους αυτούς.

Έτσι αποφασίστηκε να χρησιμοποιηθεί μια κωδικοποίηση δύο επιπέδων - είδος βιβλίου και θέμα βιβλίου.

Αυτή τη στιγμή έχουν ενταχθεί στην ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 2000 δέκα επτά "είδη βιβλίων", όπως χρησιμοποιούνται στους τιμοκαταλόγους των εκδοτών.

Αξίζει να σημειωθεί, ότι ο ειδικός βιβλιογράφος πολύ εύκολα θα βρει την αντιστοιχία των παραπάνω κατηγοριών και υποκατηγοριών με την τροποποίηση DEWEY.

Έτσι οι δέκα βασικές κατηγορίες βιβλίων του συστήματος DEWEY (Γενικά Έργα - Φιλοσοφία - Θρησκεία - Κοιν. Επιστήμες - Γλώσσα - Φυσ. Επιστήμες - Τεχνολογία - Τέχνες - Φιλολογία - Γεωγραφία και Ιστορία) περιέχονται στις 17 πρώτες κατηγορίες της ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ 2000. Σ' αυτές όμως προστέθηκαν και ορισμένες, που στο σύστημα DEWEY βρίσκονταν στο δεύτερο επίπεδο. Συγκεκριμένα θεωρήθηκαν σαν ξεχωριστές κατηγορίες:

- π το Δίκαιο (που στο σύστημα DEWEY υπάγεται στις Κοιν. Επιστήμες,
- π την Εκπαίδευση (που στο σύστημα DEWEY υπάγεται στις Κοιν. Επιστήμες,
- π την Ιατρική (που στο σύστημα DEWEY υπάγεται στη Τεχνολογία,
- π την Γεωγραφία (που ξεχωρίστηκε στην Ιστορία)
- π την Οικονομία (που στο σύστημα DEWEY

υπάγεται στις Κοιν. Επιστήμες,

π την Παιδική Λογοτεχνία που ξεχωρίστηκε από τη Λογοτεχνία

το Σπίτι - Ελεύθερος Χρόνος που δεν υπάρχει σαν αυτόνομη κατηγορία στο σύστημα DEWEY αλλά είναι μια πολύ συνηθισμένη επικεφαλίδα στους καταλόγους των εκδοτών.

Με την ίδια λογική έχουν δημιουργηθεί οι υποκατηγορίες για κάθε μία από τις 17 βασικές κατηγορίες.

Είναι επομένως πολύ εύκολο για ένα ειδικό να ανιχνεύσει το συσχετισμό με το δικό του επιστημονικό πρότυπο.

Πρέπει εδώ να παρατηρηθεί, ότι μ' αυτή την ομαδοποίηση των βιβλίων δεν επιχειρείται να δημιουργηθεί ένα νέο πρότυπο ούτε να λεχθεί, ότι τα υπάρχοντα πρότυπα δεν είναι σωστά.

Απλώς και μόνο μεταφέρθηκε στη ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 2000 ένας υπαρκτός τρόπος ταξινόμησης, όπως αυτός χρησιμοποιείται σήμερα από τους εκδότες, βιβλιοπώλες, διανομείς και φυσικά το κοινό.

Είναι σκόπιμο εδώ να διαβάσει κανείς το άρθρο του προηγούμενου τεύχους (τ. 7) του περιοδικού "ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ" με τίτλο "ΜΙΑ ΝΕΑ ΜΕΘΟΔΟΣ - ΤΑ Κέντρα Ενδιαφέροντος αμφισβητούν τον DEWEY". Παρ' ότι το άρθρο αυτό θέτει ένα γενικότερο θέμα, είναι χρήσιμο να πάρει κανείς απ' αυτό τη σκέψη για τα "Κέντρα Ενδιαφέροντος", που δεν είναι σταθερά αλλά είναι κατανοητά από το κοινό.

Έτσι και οι κατηγορίες και υποκατηγορίες της ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ 2000 είναι κατανοητές από το κοινό και αποτελούν τη βάση με την οποία αυτό ζητά βιβλία από τους βιβλιοπώλες, που με όμοιο τρόπο τα αναζητούν στους καταλόγους των εκδοτών.

Μέχρι τώρα περιγράφηκε σε γενικό επίπεδο ο τρόπος, με τον οποίο έχει δομηθεί η ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 2000. Αντιλαμβάνεται κανείς εύκολα, ότι ένας τέτοιος μεγάλος κατάλογος βιβλίων με τόσες πολλές πληροφορίες θα ήταν αδύνατο να χρησιμοποιηθεί, αν δεν είχε ενσωματωθεί σ' αυτόν μια ευέλικτη και εύχρηστη μέθοδος αναζήτησης, που να απαντά στα πρακτικά απλά ερωτήματα του κοινού, στο οποίο απευθύνεται το προϊόν.

Μια τέτοια ηλεκτρονική μέθοδος έχει πραγματικά ενταχθεί στην ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 2000 και μάλιστα έχει συνδυαστεί με πολύ απλή προσέγγιση, ώστε να είναι εύκολη η χρήση της από οποιονδήποτε χρήστη.

Έτσι μπορεί κανείς να αναζητήσει ένα βιβλίο από "μοναδικά στοιχεία του" όπως είναι ο τίτλος και το ISBN.

Επίσης όμως μπορεί να αναζητήσει με μια μόνο λέξη του τίτλου, οπότε πιθανόν θα πάρει στην οθόνη ή τον εκτυπωτή πολύ περισσότερα βιβλία. Επίσης μπορούσε να αναζητήσει το βιβλίο, ή τα βιβλία, που τον ενδιαφέρουν αν γνωρίζει τον εκδότη ή τον συγγραφέα ή τον μεταφραστή ή τον επιμελητή ή τον εικονογράφο τους.

Επίσης είναι εύκολο να ζητήσει και να πάρει ένα κατάλογο όλων των βιβλίων, που ανήκουν σε μια κατηγορία και υποκατηγορία.

Τέλος είναι δυνατές και συνδυαστικές αναζητήσεις, που επιτρέπουν την ανεύρεση των βιβλίων

ενός εκδότη με συγκεκριμένη κατηγορία και υποκατηγορία ή των βιβλίων για παιδιά 12-15 ετών με συγκεκριμένο είδος και θέμα ή ακόμη των βιβλίων ενός συγγραφέα με συγκεκριμένο είδος και θέμα.

Με τους παραπάνω τρόπους είναι εύκολο να δημιουργήσει κανείς καταλόγους βιβλίων, που να ικανοποιούν κάποια συνθήκη ομαδοποίησης χωρίς κανένα πρόβλημα και με μεγάλη ταχύτητα.

Το πρόβλημα που βέβαια πάντα υπάρχει και δεν αποφεύγεται με καμιά τεχνολογία είναι τα ανθρώπινα λάθη στην εισαγωγή και κωδικοποίηση των στοιχείων, που είναι δυνατόν να οδηγήσουν σε αντίστοιχα λάθη στους καταλόγους, που παίρνει ο χρήστης.

Αναμένεται ότι καθώς αυξάνεται ο αριθμός των χρηστών της ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ 2000 θα αυξάνονται και οι παρατηρήσεις για τα λάθη και έτσι θα βελτιώνεται από έκδοση σε έκδοση.

Μ' αυτήν την ευκαιρία σημειώνεται, ότι η ανανέωση του έργου γίνεται κάθε έξι μήνες. (Ανοιξη και Φθινόπωρο).

Από μια τέτοια παρουσίαση δεν θα έπρεπε φυσικά να λείπουν οι αναφορές στα προβλήματα, που συναντώνται και στις μελλοντικές προοπτικές.

Το βασικό σημερινό πρόβλημα, είναι η δυσκολία επικοινωνίας με τους εκδότες για τη συλλογή των πληροφοριών για τα νέα βιβλία, τις νέες τιμές κ.λπ. Φυσικά δεν μπορεί κανείς να μιλήσει για όλους τους εκδότες, γιατί είναι αρκετοί εκείνοι που είναι πλέον οργανωμένοι και μπορούν να δώσουν αμέσως τα απαραίτητα στοιχεία. Είναι όμως εκατοντάδες εκείνοι, από τους οποίους η άντληση πληροφοριών είναι επίπονη.

Σ' αυτούς πρέπει να προσθέσει κανείς και ένα μεγάλο αριθμό περιστασιακών εκδοτών, που είναι οι συγγραφείς και εκδότες ενός και μόνο βιβλίου, πολλοί δήμοι ή κοινότητες ή σύλλογοι. Το μεγαλύτερο πρόβλημα μ' αυτούς είναι, ότι δεν ενδιαφέρονται πολλές φορές ούτε και οι ίδιοι για την κυκλοφορία του βιβλίου έξω από το φιλικό ή τοπικό ή ειδικό κοινό τους.

Αν μιλήσει τώρα κανείς για τις μελλοντικές προοπτικές μας αυτές κυρίως έχουν σχέση με την έκδοση σε CD-ROM, που ετοιμάζεται για τον Απρίλιο του 1993. Αυτή χρηματοδοτείται εν μέρει από την ΕΟΚ (μέσω των ΜΟΠΠΠ) και θα περιλάβει πολλές βελτιώσεις στη δομή και χρήση του έργου. Παρ' όλο ότι είναι πιθανό να γίνει μια μελλοντική παρουσίαση σημειώνονται εδώ οι κύριες απ' αυτές - η ένταξη των λέξεων - κλειδιών για κάθε βιβλίο, η περίληψη για κάθε νέο βιβλίο και τα εξώφυλλα για κάθε νέο βιβλίο. Παρατηρείται, ότι η τελευταία προσθήκη είναι μια καινοτομία σε διεθνές επίπεδο. ■

(*) Το άρθρο αυτό επιμελήθηκε η ομάδα στελεχών της ΕΛΕΑ ΕΠΕ που ανέπτυξε την ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 2000.